

VAPAUSSODAN PERINTÖ

4/2014

67. numero

Julkaisija

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry.

ISSN

2242-7597

**Toimitus
ja taitto**

Jyrki Uutela ja Nina Schleifer

Sähköposti: vapaussota.helsinki@gmail.com

Paino

Tyylipaino Oy, Helsinki

Kansikuva

Jääkäri liikkeen syntypaikalla Ostrobotnian Kassahuoneessa (nyk. Jääkärihuoneessa) olevat taiteilija Elias Ilkan pronssireliefit *"Merenkurkun ylitys"* ja *"Lockstedtin leirillä"*

- Valok. Nina Schleifer

Aineisto

Vapaussodan Perintö -lehden ilmestymisaikataulu:

Nro	Aineistopäivä	Julkaisupäivä	Toimittajat
1	26.1.2015	9.2.2015	Ojala ja Langinmaa
2	23.3.2015	6.4.2015	Uutela ja Schleifer
3	24.8.2015	7.9.2015	Ojala ja Langinmaa
4	26.10.2015	9.11.2015	Uutela ja Schleifer

Aineisto pyydetään toimittamaan johonkin yllämainituista toimituksen yhteystiedoista aineistopäivään mennessä.

Lehtiarkisto

Yhdistyksen lehdet ovat nähtävillä myös internet-osoitteessa www.vapaussodanperinto.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Puheenjohtajan palsta: Pilkkeitä.....	3
Toimituksen pöydältä: Muistomerkeistä.....	4
Suomi-neidon uskomaton tarina, osa 2.....	6
Ennen julkaisemattomia valokuvia yhdistyksen tilaisuuksista vuonna 2014.....	11
Mannerheim-ristin ritareiden hautamuistomerkit Hietaniemessä.....	12
Ruotsin maanpuolustuksen uudet linjaukset.....	22
Kuka piirsi alokas Monnin seikkailut?.....	24
Kutsu yhdistyksen syyskokoukseen ja Tammisunnuntain juhlaan.....	26
Hallituksen yhteystiedot ja tiedotuksia.....	27
Tulevaa ohjelmaa.....	28

PILKKEITÄ

Palaan vielä viimekesäiseen museoretkeemme. Oli taas kerrassaan hienoa nähdä, miten paljon mielenkiintoisia paikkoja tästä Suomestamme löytyy. Kaarteen yksityinen sotamuseo Lohjalla ei ollut ensimmäinen sotamuseo vierailujemme kohteena, mutta olipa jälleen yksi uudenlainen lähestymistapa sotaperinteemme historiaan. Melko vähällä esineistöllä ja harkiten rakennetulla toimintaympäristöllä oli kyetty madaltamaan sotahistorian mahtipontisuutta. Tämä tässä on siis sellainen kasapanos ja tuo pullo korsun hyllyllä on siis Marskin leikattua konjakkia. Ja tällaisia siis olivat sodan äänet. Einari Aakenuksen ajatukseen varmasti kaikki mukana olleet saattoivat yhtyä: *"Tänne voi hyvin tuoda koko perheen"*.

Sama ajatus toistui Degerbyn Museo Igorissa. Kommunistit siis tulivat tänne 1944 ja lähtivät 1956. Kaksitoista vuotta sotilastukikohdassa elettiin näemmä ihmisten elämää. Tuo siis oli kommunistin kerta-annos (tyhjä viinapullo) ja tuollaisesta ovesta (ryssän värit) he kulkivat. Lapset varttuivat heidän mittojensa paratiisissa, kun ovat tulleet omien lastensa kanssa katsomaan entisiä mansikkapaikkojaan. Voi olla väärin inhimillistä sota, mutta minä pidin näkemästäni.

Kaarteen museossa oli näytillä erinomaisia puusta vuoltuja puhdetöitä. Rintamalla ja kotilomilla väsättiin kaikenlaista henkisen tasapainon säilyttämiseksi. Toisaalla tässä lehdessä kerron yhdestä tavasta.

Kävin syyskuun alussa Marjaniemen siirtolapuutarhassa tapaamassa merikapteenikirjailija Seppo Laurellia saadaksemme hänet vihdoinkin kuukausilounaamme puhujaksi.

Osoittautui, että hänellä on ylivoimainen este. Lounastilaisuutemme ovat aina tiistaisin ja Seppo on aina tiistaisin saattohoidon vapaaehtoistyöntekijänä Terhokodissa. On ollut jo 20 vuotta ja saattohoitanut 2 000 kuolemansairasta. Tämä on kerrassaan mykistävä vapaaehtoisurakka ja taatusti suomenennätys alalaan. Kun Seppo kuuli, että sekä äitini että anoppini, yli yhdeksänkymppisiä kumpikin, varmasti elävät viimeistä syksyään, sain kotiin viemiseksi Sepon kirjan: *"Paikatun Kevätesikon Tarina"*. Kirjailija harmitteli, että kun hänen majakkakirjastaan on otettu jo kahdeksan painosta, niin tämä on vasta ensimmäinen. *"Johtuuko siitä, että päähenkilö on puhuva rotta?"*

Vain venäläiset klassikot ylittävät mielestäni tämän kerronnan tason. Kyse on Seppo Laurellin omaelämäkerrasta, jossa hän esiintyy kolmessa roolissa. Ongelma ei ole tuo rotta, vaan suutarimestari Koskinen, koska tämän päivän nuoret, kirjan ilmeinen kohderyhmä, eivät ymmärrä käsityöläisammatteja. Kengät tulevat Kambodshasta ja Bangladeshistä eikä niitä tee ihminen vaan kone. Joku suutarimestari on vain joku eksoottinen turistikohde.

Kirjasta puuttuvat vihreät limaiset örkit ja ohjuksia vieraille planeetoille suustaan sylkevät monsterit, joten nuoret eivät osaa samaistua kirjan inhimillisiin olentoihin ja henkilöihin. Empatia on nuorelle tänään aika vieras tunne.

Seppo Laurellin kirja onkin varmasti tarkoitettu meidän ikäpolvelle. En mainosta, mutta lukekaa ehdottomasti tämä teos. *"Pitele vain minua poskeasi vasten aina kun sinulla on surua ja haluat sitä purkaa, rotta sanoi. Kyllä minä osaan lohduttaa sinua, vaikka olenkin näin pieni. Meidän lohduttajaeläinten suhteen kannattaa muistaa, että laatu on*

vähintään yhtä tärkeä kuin koko. Esimerkiksi ison lehmän kylki on kokonainen itkumuuri, jos sitä vertaa meikäläisen pinta-alaan, mutta lohduttajina me olemme silti vähintään yhtä päteviä." Näin kirjoittaa vain kerronnan mestari.

Löysin isäni kirjastosta Sarvan-Gustafssonin-Södergårdin Historiallisen Koulukartaston. Takakannen mukaan 1809 Porvoon valtiopäivistä alkanut Venäjän vallan aika päättyi vuoden 1918 vapaussotaan, josta alkoi Suomen itsenäisyys. Sisäsivulla on kartta Suomen vapaussodasta, johon on merkitty venäläiset joukko-

osastot sodan alussa ja taistelupaikat sekä rintamalinja sodan alkupuolella. Vuosien 1914-1918 maailmansodan kartassa on Saksaan merkitty vain kaksi kaupunkia: Berliini ja Lockstedt. Toivon kovasti, että Ukrainan taistelut herättävät toisinajattelijamme 40-vuotisilta harhapoluiltaan ja palataan alkuperäiseen terminologiaan. Mielestäni ukrainalaisetkin voivat hyvällä syyllä puhua vapaussodasta; tosin heidän tapaustaan voi tavallaan pitää peilikuvana omastamme.

9.10.2014

Markus Uomala

Toimituksen pöydältä

MUISTOMERKEISTÄ

Yhdistyksemme puheenjohtaja sai jobinpostia Helsingin kaupungin kiinteistövirastolta. Töölönlahden palaneen makasiinin raunion yhteyteen oli ehdotettu Vapauden muistomerkkiä, joka paljastettaisiin vapaussodan 100-vuotisjuhlien yhteydessä. Viraston vastauksesta käy ilmi, että tiiliseinä on myrkyllinen ja heikko, ja keskustakirjaston työmaa-alue on makasiiniraunion ympärillä vielä vuoden 2018 aikana, jolloin siellä ei voi tehdä muita toimenpiteitä. Kiinteistövirasto ehdottaakin, että hanke tulisi siirtää vuoden 2018 jälkeen tai sille olisi etsittävä jokin muu paikka.

Meistä näyttää siltä, että kaupungin virkakoneisto esittää sekä todellisia että keksittyjä syitä estääkseen hankkeen. Mieleemme juolahti, että uuden patsaan sijaan voitaisiin olemassa olevien vapaussodan muistomerkkien yhteyteen lisätä kalpa, jossa olisi päivämäärän 16.5.2018 lisäksi esimerkiksi teksti: *"Jälkipolvet kiittävät vapaussodan sankareita"*.

Kalpa pitäisi luonnollisesti kiinnittää maahan yhtä tehokkaasti, kuin nykyään puistonpenkit Helsingissä. Jokainen alueellinen yhdistys voisi halutessaan tilata samanlaisen kalvan, jolloin sarjavalmistuksen edut tulisivat hyödynnettyä: kustannukset olisivat kohtuullisemmat ja valmistaminen olisi nopeampaa kuin yhden

Ehdotus vapaussodan muistomerkkien yhteyteen 100-vuotisjuhlallisuuksien aikana kiinnitettäväksi jälkipolvien kiittollisuudenoitukseksi

suuren muistomerkin. Tämä toisi myös alueellista näkyvyyttä, kun vapaussodan muistomerkit ympäri Suomen olisivat hetken parrasvaloissa pelkän Helsingin sijaan. Olemme ehdottamassa tällaista ratkaisua yhdistyksemme hallitukselle ja kuulisimme mielellämme myös lehtemme lukijoiden mielipiteitä ehdotuksesta.

Miekan lisääminen kunnianosoitukseen ei ole uusi idea: esimerkiksi Ruotsin kruununprinssi Kustaa Aadolf luovutti maaliskuussa 1942 Marsalkka Mannerheimille kalvan, joka kuului hänen saamaansa Kuninkaallisen Miekka-Ritari-kunnan 1. luokan Suurristiin. Kalvalla on myös suuri symboliarvo, lauletaanhan Jääkärimarssissakin: *"Koko onnemme kalpamme kärjessä on."*

Jääkäriliikkeen perustamisesta tulee tänä vuonna kuluneeksi 100 vuotta ja sen kunniaksi lehtemme etukannessa on kuva kahdesta Ostrobotniassa olevasta pronssi-reliefistä. Jääkärit ovat olennainen osa itsenäisen Suomen syntyhistoriaa ja onkin hämmästyttävää, miten vähän jääkäri-liikkeen perustajia nykyään muistetaan. Kuinkahan monta perustajaa osaisi sattumainen kadunmies luetella?

Toisaalla tässä lehdessä on artikkeli Hietaniemen hautausmaalle tekemästämme kiertokäynnistä, jonka aikana tutustuimme Mannerheim-ristin ritareiden hauta-muistomerkkeihin. Hautausmaalta saamastamme kartasta pisti silmään ikävä asenne: Vapaussotureiden hauta-alue oli nimitetty kartassa *"Veljessodassa 1918 kaatuneiden muistomerkiksi"*. Taas on vaikuttamisen paikka.

Nykyään muistaminenkin on siirtymässä bittiaikakauteen. Internetillä on valta-asema tiedonhankintalähteenä ja sosiaaliseen mediaan perustetaan erilaisia muistosivustoja. Meidän pitäisikin viimeistään nyt saada käyntiin muutama

vuosi sitten ehdottamamme "tiedotus-sota", koska sisällissota-termi on saanut yhä suuremman jalansijan puhuttaessa vapaussodan tapahtumista. Koemme tärkeäksi muuttaa esimerkiksi sähköisen tietosanakirjan, Wikipedian, artikkeleista termin sisällissota termiksi vapaussota aina, kun kyse on henkilöstä, joka itse aikanaan koki käyneensä vapaussotaa. Tämä koskee mm. jääkäreitä, vapaussotureita ja vastaavia isänmaallisia ihmisiä sekä organisaatioita, jotka heidän muistoaan vaalivat. Nythän esimerkiksi ylläpäällikkö Mannerheimia koskevassa Wikipedia-artikkelissa puhutaan sisällissodasta, vaikka - kuten kaikki tiedämme - Mannerheim piti sotaa yksiselitteisesti vapaussotana. Täysin väärä on myös kattojärjestöömme koskeva luonnehdinta: *"Vapaussodan Perinneliitto (ruots. Frihetskrigets Traditionsförbund) on suomalainen rekisteröity yhdistys, joka ylläpitää Suomen sisällissodan valkoisten muistoa."*

Itsenäisyyspäivänä hiljennymme muistomerkkien ääreen kunnioittamaan meille vapauden hankkineita ja säilyttäneitä veteraaneja. Sankariteot elävät niin kauan kuin ne muistetaan. Nykyään Suomessa on tapana muistaa sotasankareina lähes ainoastaan talvi- ja jatkosodissa taistelleita vapaussotureiden vaipueissa unholaan. Ottakaamme siis myös hengen miekka käyttöömmee ja muistuttakaamme joka tilanteessa kanssakulkijoitamme vapaussodan keskeisestä merkityksestä itsenäisyytemme saavuttamisessa. Itsenäisyysjulistus vuonna 1917 ei riittänyt Suomen vapautumiseen, vaan todelliseen itsenäistymiseen tarvittiin aseellista voimaa taistelujen jatkuessa itärajalla vuoden 1920 Tarton rauhaan saakka. Muistakaamme siis tulevana itsenäisyyspäivänäkin kiitollisina kaikkien kolmen vapaustaistelumme veteraaneja.

Jyrki Uutela ja Nina Schleifer

SUOMI-NEIDON USKOMATON TARINA, osa 2

Valtiotieteiden tohtori Seikko Eskolan 11.2.2014
Ostrobotniassa pitämän luennon loppuosa. Alku-
osa julkaistiin 14.4.2014 ilmestyneessä lehdessä.

Itsenäistyminen Euroopan puitteissa

Saavutetun itsenäisyyden säilymiseen ei ulkomailla paljon uskottu. Lontoon arvovaltainen aikakauslehti *The Economist* julkaisi 1922 Euroopan kartan. Siinä Suomi kuului edelleen Venäjään. Suomen lähettiläs Ossian Donner kävi huomauttamassa ja pyytämässä oikaisua. Vastaus ei ollut rohkaiseva: *"emme välitä tilapäisistä rajojen muutoksista"*. Samaa linjaa edusti Moskovassa 1921 suomalainen vallankumousjohtaja Otto Ville Kuusinen. Hänen mukaansa *"Suomi itsessään on tietysti mitätön ja erittäin ohimenevä ilmiö"*.

Niin yllättävä kuin itsenäistyminen aikalaisille olikin, ei se Euroopan myllerryksen kontekstissa kuitenkaan ollut poikkeuksellista, päinvastoin. Venäjän, Saksan ja Habsburgien keisarikuntien sekä Ottomaanien valtakunnan sortuessa itäiseen Eurooppaan syntyi yhdeksän uutta valtiota, Suomen lisäksi Viro, Latvia, Liettua, Puola, Tsekkoslovakia, Unkari, Itävalta ja Jugoslavia. Uusien valtioiden itsenäistymisen ohella demokratia voitti koko maanosassa. Kaikkiaan Euroopassa oli silloin 29 valtiota. Turkkia ja Unkaria lukuun ottamatta ne kaikki olivat 1920-luvun alussa demokratioita. Mutta toisen maailmansodan aattona Euroopan valtioista enää vain vähemmistö - 12 - oli demokratioita. Suomi kuului niihin.

Vielä paremman arvosanan Suomi saa, kun vertaa sitä muihin sodasta syntyneisiin itäisen Euroopan maihin. Näistä yh-

deksästä näet toisen maailmansodan puhjetessa demokratioita olivat enää vain Suomi ja Tsekkoslovakia. Tähän voi vielä lisätä, että kylmän sodan aikana demokratiana pysyi enää vain Suomi. Siis kansainvälisessä vertailussa Suomen demokratia lepää perin vahvalla pohjalla. Maailmansotien välisen ajan taustaa vasten ei voi kuin todeta, että itsenäistynyt Suomi oli todellinen menestystarina.

Vankka demokratia

Suomalaisessa demokratiassa on noilta ajoilta vielä toinenkin noteeraamisen arvoinen, historiassa harvinainen ja todella silmiä avaava ilmiö. Tarkoiton 1926-27 vuoden hallinnutta Väinö Tannerin sosiaalidemokraattista hallitusta. Siis kapinan tehnyt ja sisällissodan aloittanut mutta sen hävinnyt ja eduskunnassa vähemmistönä oleva puolue saa kahdeksan vuoden kuluttua yksin muodostaa hallituksen. Ja sen vielä annetaan pysyä vallassa silloin normaalin ajan. Olen yrittänyt löytää historiasta vastaavaa mutta en ole siinä onnistunut.

Aivan poikkeuksellistahan oli jo sekin, että sisällissodan aloittanut puolue sai jo vuoden kapinansa jälkeen osallistua eduskuntavaaleihin, ja parin vuoden kuluttua sille vielä annettiin parlamentissa puhemiehen paikka, kun siihen valittiin Väinö Wuolijoki, senaattori kesältä 1917. Heti sen edustajat pääsivät myös mukaan kunnallishallintoon, jossa nyt siirryttiin yleiseen ja yhtäläiseen äänioikeuteen. Normaalistihan sisällissotien häviäjät ovat pannassa ja maanpaossa vuosikymmeniä.

Ruotsalainen professori ja diplomaatti Krister Wahlbäck heittää pari vuotta sitten ilmestyneessä kirjassaan *Jättens andedräkt* kysymyksen, joka edellä sanottua taustaa vasten on hyvin aiheellinen. Kirjahan käsittelee Suomea Ruotsin politiikassa kahden vuosisadan aikana, 1809-2009.

Wahlbäck kysyy, eikö Suomen sosialidemokraateilla olisi ollut erinomaiset mahdollisuudet tulla 1920-luvulla toiseksi maansa dominoivista puolueista, jos sen reformistinen siipi olisi kyennyt kapinan tielle lähtemisen estämään. Punamul-tayhteistyö maalaisliiton kanssa olisi lähtenyt käyntiin jo silloin ja yhteiskunta saanut aivan toisen luonteen. Tämän johtopäätöksen vahvistaa äskettäin jul-kistettu maalaisliiton johtajan Santeri Alkion päiväkirjamerkintä kapinan alet-tua. Sosialidemokraattien kanssa yhteis-työtä tehnyt silloinen eduskunnan vara-puhemies toteaa, että oli luullut tuon puolueen järkevämmäksi. Parlamentaa-rista tietä se olisi voinut toteuttaa pitkälle menevän yhteiskunnallisen vallanku-mouksen. Nyt se eksyy väkivaltaan ku-motakseen hallituksen ja syrjäyttääkseen eduskunnan.

On pakko olla samaa mieltä Wahlbäckin ja Alkion kanssa. Suomi oli silloin yhteis-kuntapoliittisessa lainsäädännössä Ruot-sia edellä yleisine ja yhtäläisine - myös kunnallisine - äänioikeuksineen ja kah-deksan tunnin työaikalainsäädäntöineen. Sitä paitsi Suomen porvarilliset puolueetkin olivat valmiit huomattavasti pi-temmälle meneviin reformeihin kuin Ruotsissa. Suomesta olisi voinut tulla hy-vinvointiyhteiskunnan uranuurtaja.

Punaiset rivimiehet ja -naiset todella taistelivat turhaan. Uudistuksia olisi saa-tu enemmän ja nopeammin ilman ase-iisiin tarttumista. En ole innostunut his-toriallisista anteeksipyynnöistä, kuten paavin pyytäessä anteeksi Galileo Gali-lein kohtelua väitteestään että maa pyö-rii. Niissä rinnastetaan aivan erilaiset olosuhteet. Mutta jos sellaisia jatketaan, Sosialidemokraattisen puolueen tulisi pyytää anteeksi lähtöään kapinan tielle.

Nuoren tasavallan demokratian kyp-syyskoe oli Lapuan liike ja sen takana ol-lut yhteiskunnallinen liikehdintä sekä

Mäntsälän kapina 1932. Eurooppalaisen mallin mukaanhan kaappauksen olisi pi-tänyt onnistua, demokratian päättyä, ja vallan täälläkin siirtyä uusiin oikeistolai-siin käsiin.

Ja kuka tämän maamme tien pois de-mokratiasta katkaisi? Sen teki presidentti P. E. Svinhufvud, siis Valkoisen Suomen johtaja ja saksalaismielinen oikeistolainen monarkisti! Svinhufvudin monarkismista on tosin sanottava, että se nimenomaan oli kapinasta syntynyt. Elokuussa 1917 pi-tämässään ohjelmapuheessa hän näet oli esittänyt syntyvän itsenäisen Suomen hal-litusmuodoksi tasavaltaa. Ja tasavallaksi Svinhufvudin itsenäisyysenaatti itsenäi-syysjulistuksessaan Suomen julistikin.

Suomesta ulkoa katsoen on vielä muis-tettava se brändi, millä maamme loisti 1930-luvun Yhdysvalloissa. Tarkoitän maata, joka maksaa velkansa. Se maine oli tosin enemmän toisten ansiota, kun nämä talouspulan kourissa eivät omia lainojaan maksaneet. Niin vähäisellä sat-sauksella ei Jorma Ollilan brändiryhmä saisi paljoakaan aikaan.

Meillä käydyn ja käytävän keskustelun ja annetun kuvan kannalta sotienvälinen Suomi demokratian esimerkkinä tuntuu kovin vieraalta. Mutta silloin noi-ta aikoja verrataan joko myrskyiltä sääs-tyneeseen Ruotsiin tai eräänlaiseen nor-maali- ja ihannetilaan. Asia muuttuu olennaisesti kun vertailukohteeksi tässä esittämälläni tavalla asetetaan muu Eu-rooppa ja sen silloinen tilanne.

Demokratia Hitlerin ja Stalinin valtaapiirissä

Todella maailman tietoisuuteen Suomen itsenäisyyden toi sitten talvisota. Itse asiassa se on hyvin ymmärrettävää. Olen monesti miettinyt, että marraskuun 30. vuonna 1939 Suomen itsenäistymisestä oli kulunut vasta vähemmän aikaa kuin

nyt Viron uudesta vapautumisesta. Onko se jo meidän mielissämme niin tukevalla pohjalla, varsinkin kun ajattelee mikä Stalinin Venäjällä oli arvio Euroopan tulevaisuudesta?

Yleensä ulkomaisessa kirjallisuudessa ja mediassa, ja mielellään kotimaassakin, sotien aikainen ja niiden jälkeinen Suomi esitetään natsien liittolaisena ja niiden jälkeen Neuvostoliiton myötäilijänä. Maamme demokratiasta löydetään vain epäkohtia ja politiikasta moitittavaa. Mutta suuremmissa puitteissa tilanne on erilainen.

Maailman parhaisiin sanomalehtiin luetu sveitsiläinen *Neue Zürcher Zeitung* julkaisi kylmän sodan kuumana vuonna 1950 laajan artikkelin *Finnland - Demokratie im russischen Machtbereich* (Suomi - demokratia Venäjän valtapiirissä). Vastaavan otsikon voisi panna jatkosodankin aikaisen Suomen kuvaukseen: Suomi - demokratia Hitlerin valtapiirissä. Sitähän se siinä porukassa ainoana oli.

Ainoana demokratiana Suomi taisteli Saksan rinnalla, mutta samalla maan juutalaiset rintamassa mukana ja turvassa. Ainoana Neuvostoliiton valtapiirissä täällä pidettiin vapaat vaalit maailmansodan vielä jatkuessa, siis maaliskuussa 1945. Helsinki oli Moskovon ja Lontoon ohella ainoa sotaikäyvien maitten pääkaupungeista jota ei valloitettu.

Suomen demokratiasta oli kokemuksensa perusteella vakuuttunut myös täällä vuodesta 1935 Saksan lähettiläänä toiminut Wipert von Blücher. Kun Helsingissä kesäkuussa 1944 sopimusta presidentti Rytin kanssa tekemässä ollut ulkoministeri Joachim von Ribbentrop kysyi lähettiläältäään, eikö täältä löytyisi tuhatta päätäväistä miestä natsikaappausta tekemään, Blücherin vastaus oli jyrkän kielteinen: se ei käy, sillä maan väestöstä 97 % on demokraatteja.

Kun Ruotsissa taas kirjoitetaan, että Suomi oli erityisen fasistinen maa, ei voi olla toteamatta, että Suomi lienee ainoa valtio, joka onnistui pettämään Adolf Hitlerin. Tarkoitan tätä von Ribbentropin ja presidentti Rytin venäläisten hyökkäyksen paineessa kesäkuussa 1944 tekemää sopimusta, jossa Suomi Saksan sotilaallisen avun vastikkeeksi sitoutui olemaan tekemättä erillistä rauhaa.

Suomihan ei tätä sopimusta pitänyt vaan saatuaan ensin välttämättömänä pitämänsä apua teki sopivaksi katsomassaan tilanteessa, jo pari kuukautta myöhemmin, rauhan Neuvostoliiton kanssa. Suomen johto oli sopimuksen allekirjoittanut tietoisena tarkoituksenaan rikkoa se Saksasta välittämättä.

Sotahan ei lue lakia. Niin eivät tehneet maansa kohtalon vaakalaudalla ollessa Suomen ylimmät päättäjätäkään. Tavoitteessaan he onnistuivat, toisin kuin muut Hitlerin pettämistä yrittäneet. Etiikan tutkijat väitelkööt sitten petoksen moraalista. Mutta riippumattomuutta Saksasta se osoitti. Ja omalle maalle se osoittautui pelastukseksi. Suomalaisille petos oli isänmaallinen teko. Mutta jos sotaonni olisikin kääntynyt Hitlerin valtakunnan voittoon, venäläisten painostuksesta sotasyyllisenä tuomittu Ryti olisi Saksasta saanut vähintään yhtä kovan tuomion.

Niin vastenmieliseltä kuin se nykysuomalaisesta tuntuukin, on pakko myöntää, että meillä on syytä olla kiitollisia Saksan Johtajalle (Führer) vielä merkittävämstäkin maamme pelastamisesta. Tarkoitan välirauhan aikaista marraskuuta 1940. Silloinhan Berliinissä Hitlerin luona vierailut ulkoministeri Molotov ilmoitti Kremlin haluavan ratkaista Suomen kysymyksen Baltian tapaan. Nämä maathan oli juuri miehitetty ja liitetty Neuvostoliittoon. Vedoten Saksan nikkelin ja puun tarpeeseen sotaretkeä itään suunnitteleva Hitler asettui vastaan ja Kreml perääntyi.

Itsenäisen Suomen historian paradokseihin kuuluu siis sekin, että saamme sen syntymisestä ja säilymisestä olla kiitollisia myös niin V.I. Leninille kuin Adolf Hitlerille, näille 20. vuosisadan pahuuden henkilöitymille. Kumpikin aiheutti ihmiskunnalle suunnatonta kärsimystä. Heidän poliittikkansa uhreina miljoonat menettivät henkensä.

Saattaa olla, että jatkosodan jälkeen Molotovin mielessä oli suomalaisten taistelun johdosta sama asia, jonka Ruotsin ulkoministeri K.A. Wallenberg ensimmäisen maailmansodan keskellä 1915 ilmaisi saksalaiselle diplomaatille, kun tämä tunnusteli Ruotsin kiinnostusta tulla mukaan sotaan Suomi palkintonaan. Ruotsalainen ulkoministeri-finanssimies kuittasi asian vastaamalla: *"Haluatteko te siilin taskuunne"*.

Saanan tähän todeta, että mielestäni Suomen puolustusdoktriinin tulisi olla juuri se, että tänne tuloa suunnitteleva pelkäisi saavansa oikein piikikkään siilin taskuunsa. Sodan aikana Suomi ilmeisesti olikin osoittautunut niin piikikkääksi siiliksi, että Neuvostoliitto ei itse heti ryhtynyt maatamme miehittämään vaan jätti vallan ottamisen täällä avustamilleen suomalaisille kommunisteille. Nämähän sitten onneksi osoittautuivat liian pehmeiksi siihen puuhaan.

Suomi oli siis demokratia niin Hitlerin kuin Stalinin valtapiirissä, minne historia meidät tahtomattamme oli heittänyt. Ja olennaista on, että Suomi todella oli ainoa valtio joka sellaiseen pystyi. Siitä pitäisi olla tosi ylpeä. Se, jos mikä, kertoo demokratian juurtumisesta ja lujudesta.

Mutta tätä suoritusta paremminkin hävetään ja vähätellään. Tuodaan enemmän esiin se, mistä demokraattisesta prosessista tingittiin kuin se, mitä vaikeissa oloissa saavutettiin. Tämä koskee niin aseveljeyttä kuin suomettumista. Kyllä-

hän niistä huomautettavaa löytyy ja siitä kertominen on oikeutettua. Kritiikkiä saa, ja tietysti tulee esittää. Mutta ennen kaikkea on syytä nähdä se kokonaisuus, ne ehdot joissa aikalaiset toimivat, ja arvioida ilmiöitä sen puitteissa.

Venäjä-isä ja Suomi-tytär

Kyllähän Venäjä-isä kylmän sodan aikana Suomea melkoisessa kurissa piti. Hän piti tarkkaa huolta siitä, kenen kanssa tytär seurusteli. Väärästä seurasta tuli nopeasti moitteita. Ja olihan tytär tarpeettoman kiltti ja alistuvainen. Siitähän olisi suomettumisen vuosikymmeniltä paljon kerrottavaa.

Mutta osasi tytärkin hoitaa asioitaan. Suhteen isänpäivänä 6. huhtikuuta - siis Yhteistyö- ja avunantosopimuksen päivänä - onniteltiin lämpimästi, vakuutettiin ystävyyttä ja vilpittömyyttä sekä keuhuttiin isän suuria saavutuksia, demokratiaa, edistyksellisyyttä ja jaloutta. Mutta salaa hoidettiin suhteita mielitiettyihin läntisessä Euroopassa. Ja tuloksia-kin saatiin, päästiin Pohjoismaitten neuvostoon ja vapaakauppasopimukseen Euroopan talousyhteisön EEC:n kanssa.

Mieleeni tulee kokemus vuodelta 1977. Olin silloin n.s. poliittinen jäsen Suomen valtuuskunnassa YK:n yleiskokouksessa. Meille näytettiin ulkoministeriöstä valtuuskunnalle annetut ohjeet. Muistan aina hämmästykseni ne luettuni. Niissähän ei ollut mitään siitä ystävyys- ja luottamusretoriikasta millä kotimaassa ulkopoliitikasta puhuttiin. Tässä paperissa Suomi oli nimenomaan osa Pohjoismaita. Siis puhuttiin toista ja tehtiin toista.

Silloin totesin, että ulkopoliitikka ei ollut suomettunut, ei Kekkonen eikä ulkoministeriö. Mutta media ja intelligentsija olivat suomettuneet sitäkin enemmän. Pisimmälle kritiikittömyydessä ja naiivudessa meni n.s. kulttuuriväki, kärjessä teatteri ja kirjailijat.

Venäjä-isän ja Suomi-tyttären suhde muuttui radikaalisti, kun isä 90-luvun alussa koki vaikean hermoromahduksen ja joutui vähäksi aikaa pois pelistä. Neuvostoliitto muuttui Venäjäksi. Tytär käytti tilaisuutta hyväkseen ja liittyi eurooppalaiseen mielitiettyynsä.

Euroopan Unioniin liittyminen merkitsi tyttären lopullista lähtöä omille teilleen. Nyt ei kenenkään mieleen juolahda lähteä laulamaan Maamme-laulua Rautatien torille, kun tasavallan presidentti lähtee vierailulle Moskovaan. Täysi-ikäisyyden merkki oli sekin, kun presidentti Niinistö vuosi sitten kuittasi venäläisen kenraalin esiintymisen Maanpuolustuskorkeakoulun tilaisuudessa: *"kenraali on pitänyt puheen"*.

Tie helmikuun manifestista 1899 Euroopan Unionin puheenjohtajuuteen tasan sata vuotta myöhemmin on ollut suorastaan uskomaton. Sadan vuoden kuluttua manifestista, syksyllä 1999, pääministeri Paavo Lipponen johtaa Euroopan Unionin huippukokousta kuulijoinaan Saksan liittokansleri ja Britannian pääministeri, siis keisari Wilhelm II:n, ruhtinas Otto von Bismarckin ja kuningatar Viktorian seuraajat istuvat tämän heidän aikanaan häviämään tuomitun rajamaan johtajan jalkojen juuressa. Se ylittää kaiken mitä hurjinkaan tulevaisuudentutkija vuonna 1899 olisi voinut ennustaa.

Itsenäisyysajan suuri linja on ollut kasvaminen eroon Venäjästä ja suhteen tasaverstaistuminen. Tämä on jo muuallakin maailmassa huomattu ja EU:n jäsenenä itsensä selvää. Venäjä on tämän tunnustanut näkyvästi, kun presidentit Jeltsin ja Putin ovat laskeneet seppeleensä Hietaniemen sankariristille ja Mannerheimin haudalle.

Nyt tytär on huomattavasti isää vauraampi. 1800-luvun "On maamme köyhä, siksi jää ..." on nyt hyvinvointiyhteiskunta ja saa harvoille suodun AAA-luotoluokituksen. Venäjä on pienempi kuin

silloin. Mutta niin isällä kuin tyttärellä alkavat olla samat ikääntymisen ongelmat.

Suomen geopoliittinen asema on myös parantunut. Kauan olimme puskurivaltio, ensin Venäjä-Neuvostoliiton ja Saksan, sitten kylmän sodan idän ja lännen välissä. Nyt olemme aika turvassa. Nyt se rooli on siirtynyt eteläisen Euroopan maille, jotka ovat nousevan islamilaisen maailman ja meidän välissä. Venäjä puolestaan on puskurina maailman mahtia tavoittelevan nousevan Kiinan ja meidän välissä.

Kaitselmuksen suojassa

Lopuksi pikku ajatusleikki. Suuret 1800-luvun Suomen aatteelliset vaikuttajat ja Suomen historian tulkitsijat, historian professorit Zachris Topelius ja G.Z. Yrjö-Koskinen uskoivat Suomen olevan Kaitselmuksen erityisessä suojeluksessa.

Jos he nyt palaisivat tähän maailmaan, tähän EU-Suomeen, ja heille kerrottaisiin minkä vaiheitten, vaarojen ja kriisien jälkeen, ja miten tähän on tultu, he olisivat vakuuttuneita aikaisemman kaitselmuksensa paikkansapitävyydestä. Mutta heidän mielessään se ei enää perustuisi uskoon vaan käytännön kokeisiin, empiirisiin havaintoihin ja reaaliin todellisuuteen. Nyt se olisi heille tieteellisesti todistettu.

Aloitin toteamalla itsenäisen Suomen syntyneen ensimmäisestä maailmansodasta. Mutta täytyy todeta, että tämän Suomi-neidon elämän muutkin suuret käännteet ovat olleet ympäröivän maailman sotien ja kriisien seurausta. Neito sikisi Napoleonin sodista, syntyi ensimmäisestä maailmansodasta, tuli täysi-ikäiseksi toisesta maailmansodasta ja pääsi avioitumaan Neuvostoliiton luhistumisen luomassa ilmapiirissä. Neidon kypsyttä osoittaa, että hän on osannut käyttää avautuneet tilaisuudet hyväkseen.

Ennen julkaisemattomia valokuvia yhdistyksen tilaisuuksista vuonna 2014 - Valok. Nina Schleifer

Markus Uomala ja Anja Voss luovuttavat Sinisen ristin Sirkka Valkjärvelle kuukausilounaamme yhteydessä 8.4.2014

Viime hetkessä peruuntuneen lounasesitelmän 8.4.2014 paikkasi Jyrki Uutela puhumalla "ex-tempore" 1920-luvun pimeästä uhasta eli sosialismin etenemisestä Euroopassa.

Vapaussodan päättymisen vuosipäivän kunnianosoitukset Vanhankirkon puistossa 16.5.2014. Yhdistystämme edustavat seppelienlaskussa Eeva Lampén ja Erkki Pekki.

Liisa Viranko kutsui 16.5.2014 yhdistyksemme jäsenet kotiinsa kohottamaan maljan itsenäiselle isänmaallemme. Kuvassa Markus Uomala luovuttaa hänelle yhdistyksen viirin.

Prikaatikenraali Asko Kilpinen esitelmöi 7.10.2014 Ruotsin maanpuolustuksen uusista linjauksista.

Kilpisen lounasesitelmää oli kuuntelemassa runsaasti aktiivisia yhdistyksemme jäseniä.

MANNERHEIM-RISTIN RITAREIDEN HAUTAMUISTO- MERKIT HIETANIEMESSÄ

Tiistaina 9.9.2014 teimme mielenkiintoisen kiertokäynnin Hietaniemen hautausmaalla asiantuntevan oppaamme eversti Heikki Hultin johdolla Liisa Virangon toimiessa ”adjutanttina”. Ennätimme käydä 17:llä Mannerheim-ristin ritarien 26 haudasta ennen perinteistä lounasta Ostrobotniassa. Jotta lukija saa kokonaiskuvan kaikista Hietaniemessä lepäävistä Mannerheim-ristin ritareista, tämän artikkelin lähteenä on käytetty eversti Hultin ansiokkaan opastuksen lisäksi seuraavia teoksia: *Suomen jääkärien elämäkerrasto*, Heikki Lehtosen *Mannerheim-ristin ritareiden hautamuistomerkit* sekä Seppo Porvalin *Marskin ritarit -191 ihmiskohtaloa*.

Heikki Hult totesi, että osa perheistä on halunnut haudata poikansa sankarihaudan sijasta omaan perhehautaan ympäri Suomen. Hietaniemessäkin näitä sankarivainajia on parissa-kolmessasadassa perhehaudassa 3 285 sankarihaudan lisäksi. Mannerheim-ristin ritareitakin on useassa eri paikassa. Artikkelin loppuun on koostettu kartta, jonka avulla lukijan on mahdollista tehdä omatoiminen kävelyretki ritarien haudoille.

Suomen marsalkka Mannerheim myönsi Mannerheim-ristin erikoisen urheuden, taistellen saavutettujen erittäin tärkeiden tulosten tai erikoisen ansiokkaasti johdettujen sotatoimien palkitsemiseksi. Tämä kunnianosoitus oli Adolf Ehrnroothin mukaan Mannerheimin oma ajatus: hän halusi kunniamerkin, joka voitiin antaa niin kenraalille kuin sotamiehellekin. Ristin suunnitteli Oskar Pihl Akseli Gallen-Kallelan luoman Vapaudenristin pohjalta.

Pysähdyimme kierroksemme aluksi tykistönkenraali Vilho Petter **Nenosen** (s.1883, k. 1960, ritari nro 184) haudalla. Nenonen kävi Suomen Kadettikoulun Haminassa 1896-1901 ja Mihailovin Tykistökoulun Pietarissa 1901-1903. Vapaussodassa hän osallistui suojeluskunnan päällikkönä Oulun kaupungin valtaukseseen, muodosti ylipäällikön toimeksiannosta Valkoisen armeijan kenttätykistön ja perusti Pietarsaaren Tykistökoulun. Vapaussodan jälkeen Nenonen toimi tykistöntarkastajana eli aselajin ylimpänä johtajana. Nenosen elämäntyö Suomen tykistön kehittämisessä palkittiin Mannerheim-ristillä 8.1.1945.

Jääkäriversti Verner Viiklan hautapaateen on kiinnitetty kolme merkkiä: Jääkärimerkki osoituksena kuulumisesta JP27:ään, Vapaudenristi kuvaamassa sitä, että hän on kaatunut sodassa sekä Mannerheim-risti.

- Valok. Nina Schleifer

Jääkäriversti Verner **Viikla** – ent. Viklund (s.1895, k.1941, ritari nro 45) oli ennättänyt opiskella kaksi vuotta Teknillisen korkeakoulun koneinsinööriosastossa ennen lähtöään jääkärikoulutukseen. Vapaussodassa hän toimi 4. Jääkärirykmentin XI pataljoonan adjutanttina Viipurissa, minkä jälkeen hän oli rajavartiolaitoksen palveluksessa. Talvisodassa hän oli esikuntapäällikkönä Kajaanissa ja jatkosodassa ”jänkäjääkäridivisioonan” komentajana Kiestingissä, jossa hänellä oli suuria ristiriitoja niin esimiehensä Hjalmar Siilasvuon kuin saksalaisten kenraalienkin kanssa. Mannerheim-ristin

myöntöperusteena oli henkilökohtaisen urhoollisuuden osoittaminen erittäin vaikeissa erämaaolosuhteissa, joissa hän johti tärkeitä tuloksiin johtaneita sotatoimia. Muutama päivä Mannerheim-ristin myöntämisen jälkeen joulukuussa 1941 hänet löydettiin kuolleen komentopaikaltaan.

Jääkärikenraalimajuri Claes **Winell** (s.1892, k.1943, ritari nro 103) oli ruotsinkielinen Kirkkonummen poika, joka ennätti opiskella muutaman vuoden Helsingin yliopiston filosofisen tiedekunnan fyysis-matemaattisella osastolla ennen Pfadfinder-kurssia. Vapausodassa hän toimi mm. konekiväärikomppanian päällikkönä. Tämän jälkeen hänellä oli ansioakas ura puolustusvoimien palveluksessa. Hän toimi mm. Santahaminan komentanttina ja Etelä-Pohjanmaan sotilasläänin komentajana. Talvisodassa hän oli 8. divisioonan komentaja Karjalan kannaksella ja jatkosodassa sattumalta niin ikään 8. divisioonan komentajana koulukuten kolmella kannaksella: Karjalassa, Aunuksessa ja Maaselässä. Ritariksi Winell nimitettiin lukuisten onnistuneiden hyökkäys- ja puolustustaistelujen ansiosta 12.12.1942 - vain joitakin päiviä ennen hänen poikansa Berndt Winellin kaatumista tykistön tulenjohtajaluutnanttina Syvärillä. Muutama viikko tämän jälkeen Claes Winell kuoli Tilkan Sotasairaалassa sydänkohtaukseen.

Jääkärieversti Eino **Polón** (s.1892, k.1975, ritari nro 80) opiskeli ennen jääkäriksi värväytymistään Helsingin yliopiston filosofisen tiedekunnan historialliskielitieteellisessä osastossa. Vapausodassa hän toimi 4. Jääkärirykmentin adjutanttina Viipurissa, talvisodassa pataljoonankomentajana Kiviniemessä ja Taipaleessa ja jatkosodassa mm. pataljoonankomentajana ja rykmentinkomentajana. Eino Polón menetti molemmat poikansa jatkosodassa: esikoispoika reservin vänrikki Tauno Polón kaatui venäläisten

suurhyökkäyksessä kesällä 1944 ja nuorempi, vapaaehtoisena rintamalle pyrkinyt Rolf Polón jo hyökkäysvaiheessa 1941. Eino Polón kuitenkin totesi: *”Mikään uhri isänmaan hyväksi ei ole liian suuri, kunhan me jäljelle jääneet vain ymmärtäisimme antaa riittävän suuren arvon maamme vapaudelle.”* Hult kertoi, että Polón oli jatkosodan aikana hyvin heikkonäköinen – melkein sokea – ja kiivaiden taisteluiden aikana taistelulähetti johdatti häntä kädestä pitäen vaikeassa maastossa. Mannerheim-ristiä hänelle esitettiin kaksi kertaa, toisella kerralla 23.8.1942 se myönnettiin mm. ainutlaatuisen henkilökohtaisen urhoollisuuden ansiosta. Hänen sanottiin olleen määrätietoinen ja järjestelykykyinen johtaja, joka tehtävälleen uskollisena, hellittämättä, itse koko ajan etulinjassa järjesti ja kannusti joukkojaan eteenpäin. Tämä siitä huolimatta, että hänet oli hermoheikkouteen vedoten 1920-luvulla vapautettu palveluksesta upseeriksi soveltumattomana. Hult kertoi tavanneensa Eino Polónin ja muisteli mainiota episodia vuodelta 1970: Marskin illallisilla kesäkuun neljäntenä liki sokea Polón ja liki kuuro Helsingin yliopiston entinen rehtori Erik Lönnroth keskustelivat vapausodan aikaisista asioista vieressä istuvien Puolustusvoimain komentaja Kaarlo Leinosen ja puolustusministeri Kristian Gestrinin vaikuttaessa ”hiljaisilta pikkupojilta”.

Taistelupioneerilajin kehittäjä ja pioneerimateriaalin asekatkennän johtajana toiminut majuri Reino **Lukkari** (s.1908, k.1951, ritari nro 67) toimi talvisodassa linnoitustehtävissä ja jatkosodassa ryhmä Oinosen pioneerikomentajana haavoit-tuen kahdesti. Hänelle myönnetyn Mannerheim-ristin myöntöperusteissa todetaan: *”Lukemattomat ovat ne bunkkerit, jotka majuri Lukkari on selvittänyt ja joiden valtaamiseen hän suorasuuntaustykkien rinnalla on osallistunut. Lukkari on taistelupioneerin esikuva rohkeudessa, harkinnassa ja taidossa.”*

Sankarihauta-alueella pysähdyimme aluksi korpraali Arvid **Janhusen** (s.1900, k.1941, ritari nro 43) muistolautalle. Hän oli ainoa vapaussodan aikana punakaartien riveissä taistellut, jolle myönnettiin Mannerheim-risti. Janhunen liittyi punakaartiin lähinnä toisten painostuksesta, osallistui taisteluihin Tampereella ja antautui vangiksi vapaaehtoisesti. Innokkaana urheilijana hän liittyi 1930-luvulla suojeluskuntaan. Kerrotaan hänen sunnuntaipäivien harjoitusten aikana kantaneen valkoista käsivarsinauhaa ja sitä vilkaistessaan todenneen, että entisistä ajoista nauha oli kovasti haalistunut. Punakaartilaistaustansa vuoksi Janhusta ei hyväksytty talvisotaan, mutta jatkosodan alkaessa hän sai palvelukseenastumismääräyksen ja liittyi koulutuksen ja aliupseerikurssin jälkeen Ässä-rykmenttiin. Hänen urotekonsa jatkosodassa ovat moninaiset, esimerkkinä seuraava: *”Kuismalassa 28.9.1941 korpraali Janhunen lähti vapaaehtoisena partionjohtajana ottamaan kosketusta viholliseen ja kohdattuaan vahvoissa hirsivarustuksissa olevan, automaattikiväärein vahvistetun vihollisosaston, hyökkäsi parilla käsikranaatilla ja pistoolilla varustettuna yksin heidän asemiinsa, valtasi ne, sekä otti samalla 18 kovaa vastarintaa tekevää vankia, tuhoten loput.”* Janhunen kaatui Karhumäen luoteispuolella Juustjärvellä.

Kapteeni Caj **Toffer** (s.1911, k.1942, ritari nro 73) kävi kadettikoulun 1935-1937 ja oli jatkosodassa Tyrjän rykmentin komppanianpäällikkö. Mannerheim-ristin perusteena oli useita päiviä kestäneiden taistelujen aikana Ohdan inkeriläiskylän lähellä sijaitsevan tärkeän tukikohdan takaisinvaltaus neljästi vihollisen ollessa lukumäärältään moninkertainen. Hän kohtasi sankarikuoleman johtaessaan viimeistä vastaiskua 21.7.1942.

Luutnantti Kullervo **Sippola** (s.1914, k.1944, ritari nro 86) oli talvisodassa ensin

Ässärykmentin toisessa konekiväärikomppaniassa ja sitten ilmavalvontatehtävissä Suomenlinnassa. Jatkosodassa hän toimi panssarintorjuntatykkijoukkueen johtajana, puutavaraupseerina ja joukkueenjohtajana Karjalan Kannaksella. Mannerheim-ristin perusteissa todettiin: *”Yleensä missä vain huimapäistä panssarintorjuntajohtajaa on tarvittu, on vänrikki Sippola aina ollut altis palvelukseen ja myös menestyksellä selviytynyt tehtävistään.”* Kullervo Sippolan kiinnostavassa elämäntarinassa on aineksia pidempäänkin artikkeliin. Hänestä ja hänen isästään, jääkärivärväri Ahto Sippolasta, kerrotaan enemmän tulevaisuuden lehdessä 2/2015.

Pysähdys Hietaniemen sankarihauta-alueella. Sotamarsalkka Mannerheimin hautapaaden vasemmalla puolella erinomainen oppaamme eversti Heikki Hult. - Valok. Nina Schleifer

Sotamarsalkka Carl Gustav Emil **Mannerheimille** (s.1867, k.1951, ritari nro 18) luovutettiin yhtä aikaa sekä toisen että ensimmäisen luokan Mannerheim-ristit. Pyynnön vastaanottaa kunniamerkit esitti presidentti Risto Ryti 7.10.1941 todeten: *”Näillä korkeimmilla sotilaallisilla kunniamerkeillämme ei ole sitä poikkeuksellisen suurta arvoa ja merkitystä, joka niille on tarkoitettu antaa, elleivät ne myös korista suurimman ja näiden kunniamerkkien kantamiseen parhaiten ansioituneen sotilaamme, Sotamarsalkka Mannerheimin omaa rintaa.”* ja edelleen *”Minua siis tukevat tässä pyynnössäni henkilökohtaisesti kaikki ne sankarit, joille tähän mennessä*

Mannerheim-risti on suotu, ja minä olen varma siitä, että minun takanani tässä asiassa ovat puolustusvoimamme kokonaisuudessaan ja koko Suomen kansa.” Hult huomautti, että Mannerheim-ristin ensimmäistä luokkaa on jaettu vain kaksi kertaa - Mannerheimin lisäksi se on myönnetty jalkaväenkenraali Erik Heinrichsille, joka on haudattu Leposaaren hautausmaalle Kulosaareen.

Jalkaväenkenraali **Adolf Ehrnrooth** (s.1905, k. 2004, ritari nro 162) tunnettiin suomalaisen maanpuolustushengen kunnioitetuimpana puolestapuhujana, loistavana johtajana ja esimerkin antajana sekä esiintyjänä useiden vuosikymmenien ajan. 12-vuotiaana vapaussodan aikana hän Hultin mukaan toimi jonkinlaisena lähettipoikana Helsingissä. Hän kävi Kadettikoulun 1922-1924 ja Sotakorkeakoulun 1933-1935. Jorma Gallen-Kallela kaatui hänen syliinsä talvisodan ensimmäisenä uhrina. Jatkosodan alussa Ehrnrooth haavoittui vaikeasti toimissaan maineikkaan Jalkaväkirykmentti 7:n komentajana. Elämän ja kuoleman rajamailla maatessaan hän kuuli luonaan vierailevan Mannerheimin toteamuksen: *”Tämä mies ei kuole, hänen silmänsä ovat kirkaat.”* Parannuttuaan Ehrnrooth uhmasi lääkäreitä, jotka olivat siirtämässä häntä kotirintamatehtäviin, ja ”karkasi” takaisin rintamalle. Mannerheim-ristin myöntöperusteissa todetaan: *”Tilanteen ollessa kriittisin ja puolustuksen hajoamaisillaan joukkojemme vähälukuisuuden ja väsymyksen vuoksi eversti Ehrnrooth henkilökohtaisella esimerkillään sai miehensä kestämään, kunnes tilanne saatiin vakaannetuksi.”*

Kiertokäyntimme jatkui Veteraanilehtoon, josta löytyy everstiluutnantti Ahti **Vuorensolan** (s.1918, k.1994, ritari nro 63) hauta. Vuorensola toimi talvisodassa lähettiupseerina ja sittemmin komppanianpäällikkönä. Jatko-sodan loppuvaiheessa hän oli Suomen nuorin majuri

toimien pataljoonankomentajana. Venäläisten suurhyökkäyksen aikana kesällä 1944 hänen tuli 300 miehen taisteluosastonsa kanssa turvata divisioonan vetäytymistä. Kun osasto joutui mottiin Äänisen rannalla, Vuorensola - lempinimeltään Vinkalo - kävi henkilökohtaisesti tutkimassa tilanteen vihollisen puolella joutuen välillä jopa käsikähmään. Havaittuaan, että ulosmenotiellä oli ainoastaan yksi pikakivääri, hän määräsi miehet aseineen kuorma-autoihin ja rysäytti läpi vihollislinjojen menettämättä yhtään miestä.

Ylivääpeli **Nils Katajainen** (s.1919, k.1997, ritari nro 170) oli tavallinen helsinkiläinen poika, joka suoritti varusmiespalveluksensa ilmavoimissa. Hän lensi Brewstereillä Lentorykmentti 2:n Hävittäjälentolaivue 24:ssä, ja häntä kuvaillaan rohkeaksi, taitavaksi ja mitään pelkäämättömäksi hävittäjä-ässäksi. Hän saavutti 35 ilmavoittoa jatkosodan aikana. Hult muisteli Katajaisen siunaustilaisuutta, jonka juhlavuutta lisäsivät Helsingin Tuomiokirkon liepeillä tehdyt Hornetien ylilennot.

Nils Katajainen Messerschmittin ohjaamossa Lappeenrannassa kesällä 1944. - Valok. teoksen "Hasse Wind - hävittäjälentäjä" kuvaliitteestä

Vara-amiraali Jouko **Pirhonen** (s.1915, k.1996, ritari nro 111) oli Sortavalan lyseon poika, joka suoritti asevelvollisuutensa Rannikkolaivastossa. Sotien aikana hän toimi aluksi moottoritorpedoveneen päällikkönä ja myöhemmin jatkosodassa koko laivueen komentajana. Mannerheim-ristin myöntöperusteissa todetaan: *"Marraskuussa 1942 tunkeutui kapteeniluutnantti Pirhonen veneineen Lavan saaren satamaan välittämättä sataman suulla vartioivista vartiomoottoriveneistä ja upotti viidellä torpedolla panssaroitun, yli 100 metrin pituisen, noin 1 700 tonnin suuruisen ja viidellä 130 millin tykillä varustetun tykkivene Krasnoje Znamjan."* Pirhonen toimi myöhemmin arvostettuna merivoimien komentajana.

Kapteeni Eino **Ripatti** (s.1920, k.1965, ritari nro 146), toimi talvisodassa ryhmänjohtajana, kävi välirauhan aikana reserviupseerikoulun ja toimi jatkosodan aikana JR7:n joukkueenjohtajana. Hänestä on useita sankaritarinoita, esimerkiksi elokuussa 1941 Ripatti joutui yksinään tulitaisteluun 18-miehisen vihollispartion kanssa – kuusi venäläistä kaatui muiden lähtiessä karkuun. Ripatti menetti toisen jalkansa haavoituttuaan Siiranmäessä, kun hän syöksyi tapansa mukaan ensimmäisenä miehenä raskaitten panssarivaunujen varmistaman maantien yli. Ripatin esimerkin innostamana taisteluosasto löi panssarivaunuja ympäröineen vihollisen jalkaväen hajalle ja suoritti noin puolentoista kilometrin pituisen rynnäkönn yhtämittaisesti huutaen ja tulttaen viholliskiilan halki. Täydelliseen sekasortoon joutunut vihollinen kärsi tässä taistelussa yli 1 000 miehen tappiot.

Pysähdyimme kierroksellamme kunnioittamaan myös erästä henkilöä, joka ei ole Mannerheim-ristin ritari. Heikki Hult totesi, että jos Mannerheim-ristejä olisi jaettu kylmän sodan aikana, ensimmäisen luokan kunniamerkki olisi kuulunut kenraali

Lauri **Sutelalle** (s.1918, k. 2011), joka ollessaan puolustusvoimain komentajana 1974-1983 sai usein huumorin avulla torjuttua Neuvostoliiton sotilaalliset painostusyritykset. Sutela valmistui upseeriksi Kadettikoulusta lokakuussa 1939 ja oli rintamalla sekä talvi- että jatkosodassa, jossa hän toimi mm. komppanianpäällikkönä ja pataljoonankomentajana. Sotien jälkeen hän loi uraa puolustusvoimissa ja organisoi tiedustelupäällikkönä Suomen sotilastiedustelun. Sutela muistetaan myös Viipurin radiomiinojen raivausta suorittaneen pioneerijoukkueen johtajana. Hän komensi: *"Ukkomiehet 200 metriä tuohon suuntaan ja poikamiehet tähän."* - ja purkutyö saattoi alkaa. Viipurin radiomiinathan olivat tietyllä radiotaajuudella laukaistavia miinoja, joita Neuvostoliiton joukot asensivat Karjalan Kannaksella vetäytyessään kesällä 1941. Selvitettyään laukaisumekanismin suomalaiset estivät miinojen räjäyttämisen soittamalla Säkkijärven polkkaa samalla radiotaajuudella kuukausien ajan.

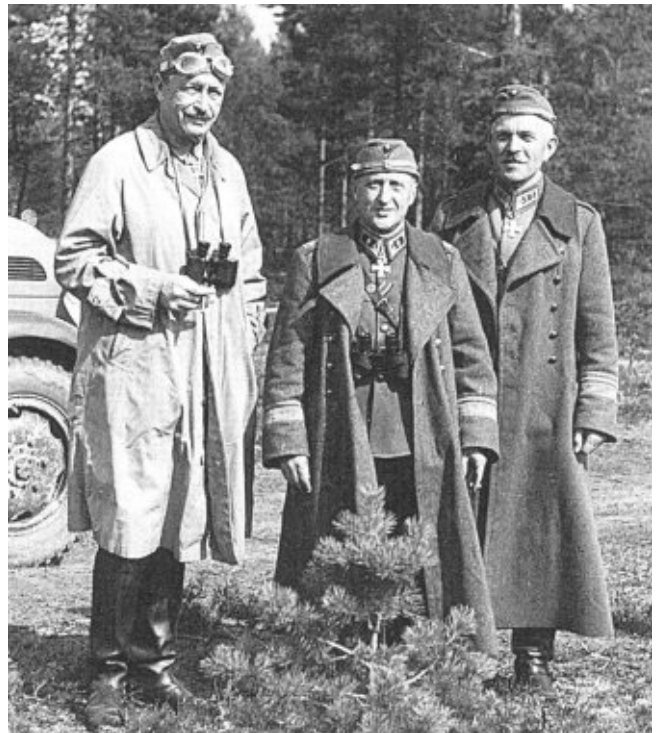
Eversti Wolfgang **Halsti** (ent. Hagman, s.1905, k.1985, ritari nro 157) toimi lähetinä ja tulkkina Saksan Itämeren divisioonassa vapaussodan aikana ollessaan vasta 12-vuotias. Hän kirjoitti 1930-luvulla kirjan *"Suomen puolustaminen"*, jossa hän pohti maantieteemme vaikutusta puolustukseen. Halsti toimi talvisodassa 5. Divisioonan huoltopäällikkönä Karjalan kannaksella ja jatkosodassa esikuntatehtävissä ja huoltopäällikkönä Kiestingissä. Hän kirjoitti myös salanimellä kriittisiä, eripuraa aiheuttavia kolumneja Suomen Kuvalehteen, mikä lopui päämajan painostuksesta. Mannerheim-ristin Halsti ansaitsi Lapin sodassa toimiessaan JR11:n komentajana. Hän johti ensimmäistä maihinnousuosastoa 1.10.1944 Tornioon ja valtasi rohkealla yllätyksellä Tornion sillat, suuren saksalaisen leiri- ja varastoalueen sekä lopulta itse kaupungin.

Lääkintäeversti Simo **Brofeldt** (s.1892, k.1942, ritari nro 19) toimi vapaussodassa sotilaslääkärinä Savon ja Karjalan rintamalla. Hän oli vuonna 1932 perustetun Suomen Punaisen Ristin sairaalan ensimmäinen ylilääkäri. Talvisodassa hän toimi ylilääkärinä Väestönsuojeluesikunnassa ja jatkosodassa neuvottelevana kirurgina sekä sota- ja kenttäsairaaloiden tarkastajana. Laguksen panssarivaunujen edettyä liian pitkälle Itä-Karjalan korpiin syyskuussa 1941 syntyi vaikea tilanne: polttoaine oli lopussa, eikä haavoittuneita saatu hoitoon. Brofeldt ehdotti ylipäällikölle, että haavoittuneet tuotaisiin turvaan lentokoneilla ja menomatalla vietäisiin tankeille polttoainetäydennystä. Brofeldt lensi itse paikalle mukanaan lääkintätarpeita ja henkilökuntaa ja järjesti nopeasti haavoittuneiden hoidon. Tehokuudellaan hän pelasti satojen haavoittuneiden sotilaiden hengen äärimmäisen vaikeissa olosuhteissa, hän mm. leikkasi potilaita yli kolme vuorokautta nukkumatta. Hän järjesti evakuoinnin ainakin 800 haavoittuneelle. Brofeldt kuoli leukemiaan jo vuonna 1942 eikä Lasse Lehtisen televisiossa esittämien perättömien väitteiden mukaisesti ollut morfiiniloukussa sodan jälkeen, huomautti Hult.

Kenraaliluutnantti Aarne **Blick** (s.1894, k.1964, ritari nro 11) palveli kesän 1915 Kemin poliisikamarin kanslistina ja osallistui Kemin salaisen etappitien toimintaan aina jääkärikoulutukseen lähtöönsä saakka. Hän palasi jääkäreiden pääjoukon mukana Suomeen ja osallistui vapaussotaan ensin joukkueenjohtajana ja sitten komppanian päällikkönä Hämeessä ja Karjalan Kannaksella. Divisioonan komentajana toiminut ”pieni ja pippurinen” Blick oli talvisodassa Taipaleen sankareita. Mannerheim-ristin perusteluissa mainitaan: *”Tilapäisistä vastoinkäymisistä ja rasituksista huolimatta hän on yhä uudelleen ja uudelleen organisoinut divisioonansa hyökkäyksiin, taitavasti*

suunnitellen ne, ja vaatien myöskin niitten läpiviemisen. Halliten esimerkillisellä tavalla alijohtajansa on hän juurruttanut heihin sitkeän tahtonsa ja tarmonsä ja henkilökohtaista urhoollisuutta osoittaen omalla olemuksellaan ratkaisevasti vaikuttanut joukkojensa suuriin saavutuksiin.” Hyökkäysvaiheen jälkeen Blick määrättiin Aunuksen 6. armeijakunnan komentajaksi. Aunuksessa Blick johti joukkonsa viivytystaisteluun vastoin kenraali Paavo Talvelan käskyä. Vaikka viivytys onnistui, Blick palautettiin tulehtuneiden henkilösuhteiden takia omaan divisioonaansa Kannakselle. *”Te pelastitte Suomen armeijan”*, kertoi Hult Mannerheimin kuitenkin sodan jälkeen sanoneen.

Kenraalimajuri Aarne Blick (keskellä) vastaanottamassa ylipäällikköä kenraaliluutnantti Lennart Oeschin kanssa IV Armeijakunnan tarkastuskierroksella syksyllä 1942 - Valok. teoksesta "Marskin ritarit - 191 ihmiskohtaloa", s. 127

Kenraalimajuri Erik ”Eka” **Magnusson** (s.1902, k.1993, ritari nro 129) toimi vapaussodan aikana vapaaehtoisena kiväärimiehenä Kuopiossa, Tampereella ja Viipurissa. Käytyään Kadettikoulun

1923-1925 hän jatkoi uraansa Ilmavoimien palveluksessa. Hänet lähetettiin ensin Ranskaan ja sittemmin Saksaan hankkimaan tietoa hävittäjäilmailusta. Talvisodassa hän toimi Hävittäjälentolai-vue 24:n komentajana ja jatkosodassa hän sai komentoonsa lentorykmentti 4:n. Hänen pilottinsa ampuivat alas yli 800 vihollisen konetta ja hänelle myönnettiin Mannerheim-risti hävittäjätorjunnan johtamisesta. Magnussonin ansiot jatkosodan hävittäjätorjunnan menestyksistä arvo-tettiin vielä siten, että hänet ylennettiin kenraalimajuriksi 90-vuotiaana vain muutama kuukausi ennen kuolemaansa.

Eversti Valter **Nordgren** (s.1899, k.1968, ritari nro 60) osallistui vapaaehtoisena varusmiehenä Helsingin valtauksen vapaussodan aikana. Hän kävi Kadettikou-lun 1. kurssin 1920-1921 ja valmistui sota-korkeakoulusta kapteenin arvoisena vuonna 1933. Talvisodassa hän toimi Pää-majassa Mikkeliissä ja jatkosodassa JR9:n komentajana. Mannerheim-ristin perus-teluissa todetaan: *"Karhumäen valtauksen yhteydessä everstiluutnantti Nordgren suoritti rykmentteineen nopean etenemisen mm. noin 10 km tietöntä korpimaastoa, vihollisdivisioonan sivus-taan, ja vaikutti ratkaisevasti sen lyömi-seen. Samoin hän nopealla korpimaaston kautta tapahtuneella etenemisellä kat-kaisi vihollisdivisioonan jälkiyhteydet Suurilahdessa, löi avustusjoukot moni-päiväisissä taisteluissa, valtasi suuren sotasaaliin ja vaikutti ratkaisevasti Liis-tepohjan motin syntymiseen".* Lapin so-dassa Nordgren toimi jääkäriprikaatin ko-mentajana.

Emme ennättäneet kierroksellamme käy-dä hautausmaan Vanhalla alueella, Uur-nalehdossa emmekä Kaartin hautaus-maalla, joissa lepäävistä seitsemästä Mannerheim-ristin ritareista ohessa vielä muutama luonnehdinta. Lukijaa kiinnos-tanee, että Korpea lukuun ottamatta nämä

kaikki olivat myös vapaussotureita. Kaiken kaikkiaan peräti 42 Mannerheim-ristin ri-taria 191:stä oli ennättänyt sotia myös va-paussodassa, ja näistä 20 oli saanut kou-lutuksen Kuninkaallisen Preussin Jääkäri-pataljoona 27:ssä.

Kenraaliluutnantti Aleksanteri **Autti** (s.1893, k.1959, ritari nro 51) oli neljän so-dan sankari. Jääkärikoulutusta seurannei-den Missejoen ja Riianlahden taisteluiden jälkeen hän osallistui ensin vapaussotaan joukkueenjohtajana ja komppanianpääl-likkönä Sallan rykmentissä ja sitten hei-mosotaan Petsamon retkikunnassa alku-vuonna 1920. Talvisodassa hän toimi ryk-mentinkomentajana Laatokan Karjalassa ja jatkosodassa rykmentin-, prikaatin- ja divisioonankomentajana. Mannerheim-risti hänelle myönnettiin mm. Äänislinnan valtauksen johtaneissa taisteluissa osoi-tetettujen johtamistaitojen ansiosta.

Kenraaliluutnantti Lennart **Oesch** (s.1892, k.1978, ritari nro 131) liittyi Pfadfinder-kurssiin 25.2.1915. Hänet ko-mennettiin elokuussa 1916 Suomeen jää-käriväräystehtäviin ja hän toimi Nur-meksen etappiaseman johtajana. Palattu-aan Saksaan hän oli opettajana ja koulut-tajana useilla erikoiskursseilla. Vapaus-sodassa hän toimi pataljoonankomenta-jana Karjalan Kannaksella. Hänen an-sionsa talvi- ja jatkosodassa ovat moni-naiset. Hänet nimitettiin ritariksi 26.6.1944 perusteluina mm.: *"Nyt käytä-vässä ankarassa puolustustaistelussa on kenraaliluutnantti Oesch erittäin vai-keissa olosuhteissa johtanut Karjalan Kannaksen puolustusta pysäyttäen jou-koillaan ylivoimaisen vihollisen suuri-suuntaisen hyökkäysoperaation sekä torjunut yhäti jatkuvat keskitykset ja useinkin uhkaavalta näyttävät läpimur-toyritykset."* Sodan jälkeen suoritettun ajojahdin seurauksena hänet tuomittiin sotasyyllisenä sotavankiasiaassa kolmeksi vuodeksi vankeuteen väärin perustein.

Puolustusministeri jalkaväenkenraali Rudolf **Walden** (s.1878, k.1946, ritari nro 161) on kolmen rauhan mies: hän kuului Suomen rauhanvaltuuskuntiin Tartossa 1920 sekä Moskovassa 1940 ja 1944. Hän loi mittavan uran sekä sotilaana että liikemiehenä. Walden valmistui Suomen kadettikoulusta keväällä 1900. Tämän jälkeen hänet komennettiin Henkivartioväen Ismailovin Rykmenttiin, josta hänet erotettiin sotaylioikeuden päätöksellä hänen kieltäytyttyään osallistumasta Kuopion piirin kutsuntalautakunnan jäsenenä laittomiksi katsomiinsa asevelvollisuuskutsuntoihin. Vapaussodassa Walden toimi päämajan esikunnassa komentajan apulaisena, Seinäjoen komendanttina, Vaasan piiripäällikkönä ja etappiesikunnan päällikkönä. Mannerheim hyödynsi taitavasti Waldenin liikemiesälyä, ja hänen tehtävään oli luoda tyhjältä valkoisen armeijan logistiset ratkaisut - toimenkuva sisälsi muun muassa elintarvikkeita, hevosia, kulkuneuvoja, kalustoa, sairaaloita, rautatiekuljetuksia, postia ja poliisitointa koskevia asioita.

Puolustusministeri Rudolf Walden - Valok. teoksen "Rudolf Walden, isänmaan mies" kuvaliitteestä

Walden toimi puolustusministerinä 1940-1944. Hän menetti kaksi poikaansa jatkosodassa: Rudolf kuoli tapaturmaisesti vuonna 1941 ja Lauri kaatui Siiranmäessä kesäkuussa 1944. Waldenin merkitys isänmaallemme käy hyvin ilmi Mannerheimin kirjeestä tämän vaimolle: *"Säilytän kiitollisessa muistossa hänen uskollisen ystävyytensä. Se sitoi meidät yhteen aina siitä hetkestä lähtien, jolloin tiemme yhtyivät vapaussodan pimeimpinä päivinä. Pieninkään pilvi ei ole sitä himmentänyt. Hänen kokemuksensa suurteollisuusmiehenä, hänen mielikuviuksensa, kun kysymyksessä oli armeijan organisaation luominen aivan tyhjältä, olivat seikkoja, joita Suomi juuri silloin tarvitsi. Puolustusministerinä häden hetkellä ja maamme sotateollisuuden suuripiirteisenä rakentajana maalamme ei ole ollut hänen vertaistaan."*

Kenraalimajuri Ruben **Lagus** (s.1896, k.1959, ritari nro 1) oli ensimmäinen Mannerheim-ristin ritari. Utinen levisi välittömästi koko maahan: Lagus jääkäreineen oli palauttanut Laatokan Karjalan oikeille omistajille ja saanut korkean kunniamerkin henkilökohtaisesta urheudesta. Vapaussodassa jääkärikoulutuksessa ollut Lagus toimi 2. Jääkärirykmentin adjutanttina ja komppanianpäällikkönä Tampereen, Kuokkalan ja Ollilan valtauksissa, talvisodassa Kannaksen armeijan esikunnan huolto-osaston päällikkönä ja jatkosodassa prikaatin- ja divisioonankomentajana. Lagus oli luonteeltaan ankara mutta oikeudenmukainen. *"Ellette ole tarkkoja pienissä asioissa, ette voi olla suurissakaan"*, Laguksella oli tapana sanoa.

Majuri Reino **Korpi** (s.1917, k.1958, ritari nro 74) toimi talvisodassa tiedustelu- ja lähettiupseerina ja komppanianpäällikkönä Karjalan kannaksella. Jatkosodassa hän oli komppanianpäällikkö, pataljoonankomentaja ja esikuntapäällikkö

Laatokan Karjalassa ja Karjalan Kannaksella. Hän oli malliesimerkki upseerista, joka omalla toiminnallaan loi alaisiinsa voitonvarman hyökkäyshengen. Esimerkiksi lokakuussa 1941 Korven komppania yllätti Muurmannin radan lähellä yli 700 neuvostosotilasta. Seuranneessa taistelussa vihollinen lyötiin hajalle. Muun joukon uuvuttua Korpi jatkoi hellittämätöntä takaa-ajoa neljän miehensä kanssa joutuen jopa pistoolein käytyyn kaksintaisteluun venäläisen everstin kanssa. Kahakan seurauksena oli 400 surmansa saanutta ja 200 vangittua vihollista.

Albert Puroma everstinä kesällä 1944

- Valok. teoksesta "Suomi Sodassa", s. 361

Kenraaliluutnantti Albert **Puroma** (ent. Bäckman, s.1895, k.1987, ritari nro 96) pestautui nuorena miehenä merille, kunnes ensimmäinen maailmansota syttyi. Saksalaiset internoivat Venäjän lipun alla seilaavan aluksen, mutta Puroma pääsi livahtamaan ruotsalaiseen alukseen, joka kaapattiin mutta vapautettiin myöhemmin, koska Ruotsi oli puolueeton maa. Saksassa Puroma kuuli jääkärikoulutuksesta ja värväytyi mukaan. Vapaussodassa hän toimi 4. Jääkärirykmentin joukkueenjohtajana ja osallistui Viipurin valtaukseseen. Talvisodassa hän toimi Viipurin

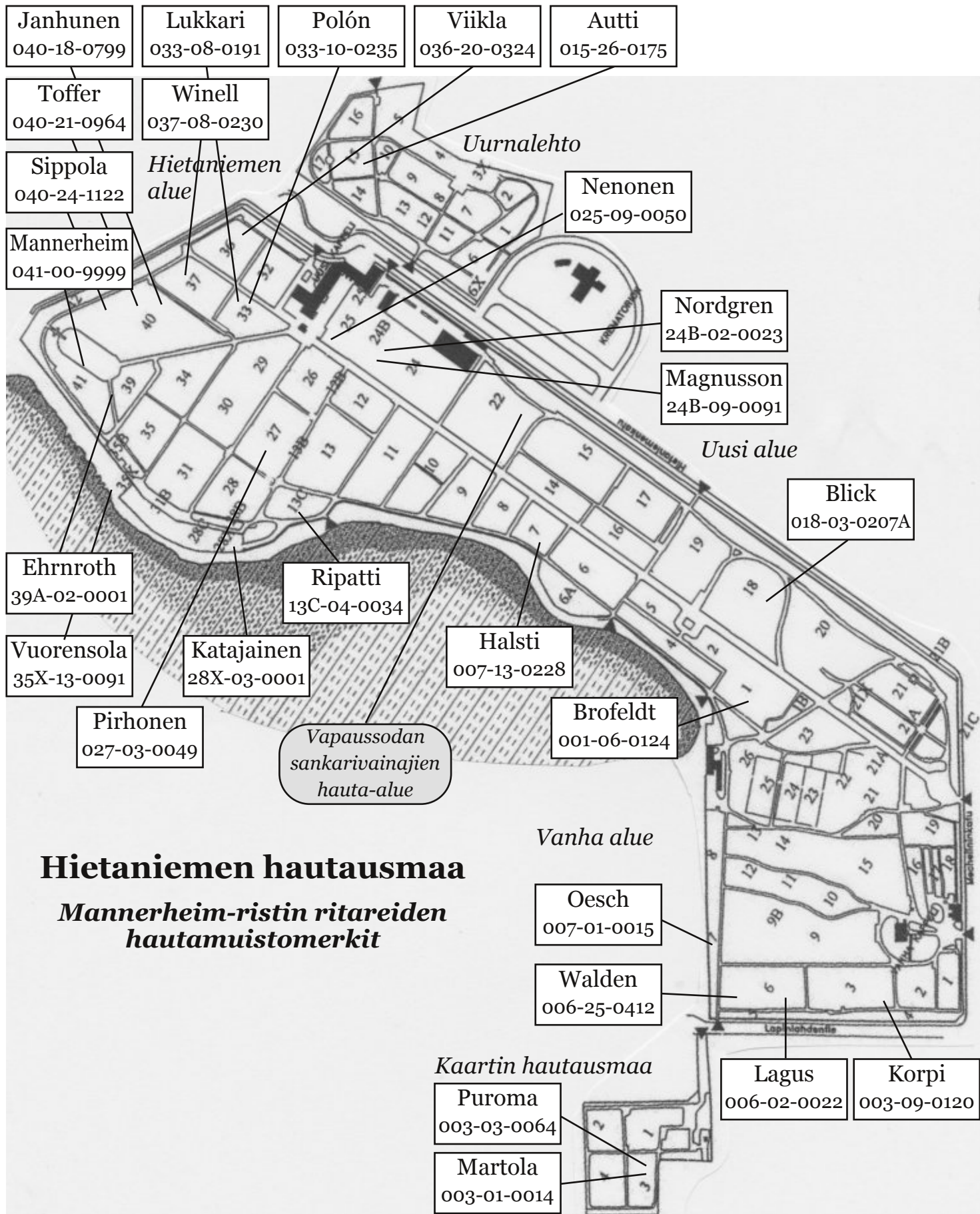
suojeluskuntapiirin päällikkönä, jossa hän omien sanojensa mukana oli "sotapäällikkö, huoltokomentaja, liikennepäällikkö, poliisimestari, ylin evakuoija, väestönsuojelija, sairaankuljetusjunien järjestäjä ja hautausurakoitsija". Jatkosodassa lempinimeltään Reikärauta-Puroma toimi aluksi jänkääjäkäriä JR12:n komentajana ja lopussa Jääkäriprikaatin komentajana sekä 6. divisioonan komentajana. Mannerheim-ristin perusteluissa todetaan *"hänen toimineen koko sodan ajan vastuunalaisella paikalla vaikuttaen kerran toisensa jälkeen taidollaan ja neuvokkuudellaan ratkaisevasti taistelujen lopputulokseen."*

Jalkaväenkenraali Armas-Eino **Martolalla** (s.1896, k.1986, ritari nro 130) oli ylioppilaaksitulonsa jälkeen tähtäimessä teologian kandidaatin tutkinto, mutta hän päätyi sotilaskoulutukseen Saksaan. Hän toimi vapaussodassa joukkueenjohtajana Lempäälässä, missä haavoittui 15.4.1918. Talvisodassa hän toimi esikuntapäällikkönä Kotijoukkojen esikunnassa ja divisioonankomentajana Karjalan kannaksella. Jatkosodassa hän oli divisioonan- ja armeijakunnankomentaja Karjalan Kannaksella ja Laatokan Karjalassa. Hän saavutti sarjan arvokkaita torjuntavoittoja ja tuotti viholliselle mitä raskaimpia miehistö- ja materiaalitappioita. Näihin menestyksiin oli Martolan henkilökohtaisella panoksella usein ratkaiseva osuus. Sodan jälkeen Martola otti Mannerheimin pyynnöstä vastaan ulkoministerin paikan Castrénin hallituksessa – *"Kuten Suomen marsalkka käskee"*, oli Martola todennut.

Nämä urheat Mannerheim-ristin ritarit symboloivat kaikkia maamme vapautta hankkimassa ja puolustamassa olleita veteraaneja, joita kiitollisina muistamme. Kolmen vapaustaistelumme tulosta ajatellaan voi kenraali Martolaa mukaillen todeta: Oli viisasta tehdä kuten Suomen marsalkka käski!

Nina Schleifer

Yhteistyössä Liisa Virangon ja Heikki Hultin kanssa tehtyyn karttaan on merkitty Mannerheim-ristin ritareiden haudat Hietaniemen hautausmaalla. Nimen perässä olevasta numerosta selviää tarkka paikka - esimerkiksi eversti Eino Polónin hauta sijaitsee korttelissa 33 rivillä 10 ja hänen hautansa järjestysnumero on 235.

RUOTSIN MAAN- PUOLUSTUKSEN UUDET LINJAUKSET

Prikaatikenraali Asko Kilpinen kertoi 7.10.2014 lounastilaisuudessaamme tuoreimmat tiedot Ruotsin uusista maanpuolustuksen linjauksista. Ruotsissa on käynnissä iso puolustusuudistus, kun puolustusvoimia muovataan vastaamaan uuden ajan haasteisiin. Kilpinen totesi, että Ruotsi alkoi toteuttaa 2000-luvun alussa puolustuksensa kokonaismuutosta, jossa ammattiarmeija korvaa täysin vapaaehtoisen asevelvollisuuden. Esityksensä tueksi Kilpinen näytti meille mielenkiintoisia dioja, jotka hän oli saanut Ruotsin sotilasasiamieheltä.

Puolustusvoimien päätehtävä on Kilpisen mukaan ylläpitää valmiutta niin rauhan kuin kriisin aikana. Toinen tehtävä on ennakoida ja hallita kriisejä. Kolmanneksi puolustusvoimien tulee turvata Ruotsin toimintavapaus poliittisen tai sotilaallisen painostuksen kohdistuessa maata vastaan. Kilpinen totesi, että jokainen maa tulkitsee poliittisen painostuksen omalla tavallaan. Tyypiesimerkki poliittisesta painostuksesta on Venäjän väite, ettei se ole osallinen Ukrainan sotilaalliseen painostukseen. Neljäs tehtävä on suojata Ruotsin turvallisuutta osallistumalla operaatioihin oman maan alueella, lähialueella sekä lähialueen ulkopuolella. Lähialue tarkoittaisi esimerkiksi ruotsalaisia joukkoja Suomen maaperällä. Tätä asiaa koskevia sopimuksia ei ole tehty. Viides tehtävä on alueellisen koskemattomuuden turvaaminen ilmassa, maassa ja merillä eli puolustusvoimien tulee havaita ja torjua mahdolliset alueloukkaukset. Kilpinen huomautti, että itäinen naapurimme on osoittanut hämmästyttävää julkeutta kohdistuen sekä Suomeen ja Ruotsiin että Baltian maihin.

Viimeaikaisiin tapahtumiin viitaten Kilpinen yhtyy kommodori Markus Aarnion mielipiteeseen, että ei ole mitään syytä vähätellä Ruotsin kykyä hoitaa tällaista operaatiota. Viimeisin vaan ei vähäisin tehtävä on viranomaisyhteistyö, esimerkkinä tulvien torjunta. Vielä parikymmentä vuotta sitten yli 100 000 henkilöä käsittävä Hemvärnet-joukko hoiti asiaa mallikkaasti. Nykyään joudutaan siirtämään kodinturvajoukkoja Skånesta pohjoiseen ja toisin päin.

Kilpinen totesi, että tehtävät ovat siis samat kuin Suomen puolustusvoimilla. Molemmilla on myös yhtäläinen pula rahasta, vaikka Ruotsin puolustusbudjetti on nelinkertainen Suomeen verrattuna. Meillä on vuoden 2015 alussa 250 000 henkilön reservi, johon sisältyy noin 30 000 rauhanaikaista sotilasta ja sotilashenkilöä, Ruotsissa vastaavia tehtäviä hoitaa 55 000 henkilöä, joista 22 000 on ammattisotilasta, 3 000 upseeria, 6 000 aliupseeria sekä 12 000 osapäiväistä reserviupseeria, joilla on mahdollisuus kuuden kuukauden palvelurotaatioon. Loput ovat siviili- ja erikoishenkilöitä.

Luvuissa on huima pudotus noin kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen, jolloin Ruotsissa oli 20 maavoimien prikaatia. Ilmavoimissakin toimi yli 20 hävittäjälaivuetta, mikä oli enemmän kuin esim. Länsi-Saksassa. Tuolloin liikekannallepanovahvuus oli 850 000 miestä eli 10% väestöstä, ja varustukseen tarvittava jokaikinen hihna, kenkäpari ja sukka oli valmiina varastossa – toisin kuin Suomessa. Kilpinen kertoi, että hänen opiskellessaan kolme vuotta Ruotsin sotakorkeakoulussa hänelle näytettiin, miten käyttämättömässä navetassa säilytettiin panssarivaununkomppanian täydelliset varusteet kaikkein aseineen ja ampumatarvikkeineen.

Puolustusvoimauudistuksessa lähdettiin ensin liikkeelle kansainvälisten yhteyksien kuntoon saattamisella ja paneuduttiin

sitten vasta kotimaan tilanteeseen. Ruotsissa on pitkään pidetty tärkeänä osallistua kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin. Joukkoja liikutellaan ahkerasti ja ulkomaankomennukset ovat henkilöstölle pakollisia. Kilpinen ennustaa, että poliittista sopimusta yhteisestä puolustusliitosta ei kuitenkaan ikinä saada aikaan, niin erilaisia maat ovat.

Vuonna 2009 Ruotsi olisi kyennyt mobilisoimaan kriisitilanteessa 65 000 henkilöä, joista 30% oli koko ajan valmiudessa. Vuoteen 2019 mennessä on tarkoitus, että 50 000 henkilön liikekannallepano onnistuisi alle 120 päivässä. Ruotsalaiset ovat Kilpisen mukaan realistejä: suoraan rivistä kuokan äärestä ei ketään oteta mihinkään taistelutehtävään. Mekin tarvitsemme useita viikkoja, jolloin pystymme kouluttamaan reservin. Kun viime vuosina ei ole ollut kertausharjoituksia, tarvitaan kuukausi tai kaksi kuukautta, että joukko saadaan taistelukykyiseksi.

Ruotsin puolustusvoimat koostuvat siis ammattisotilaista, varusmiehiä ei oteta enää puolustusvoimiin. Merivoimilla on käytössään seitsemän korvetta, jotka on varustettu samoilla ohjuksilla kuin suomalaiset, seitsemän muuta pinta-alusta sekä neljä modernia sukellusvenettä, jotka käyvät harjoittelemassa USA:ssa, sillä niitä ei pystytä paikantamaan. Rannikkojääkäripataljoona harjoittelee 3-4 kertaa vuodessa Dragsvikissä. Ilmavoimissa operoi neljä JAS-laivuetta, joissa jokaisessa on 20 hävittäjää, kolme lentotukikohtaa sekä noin 30 kuljetus- yms. helikopteria, joista osa on samoja kuin meillä Utissa ja osa pienempiä. Maavoimilla on 13 300 henkilön iskukärki, seitsemän mekanisoitua pataljoonaa, jotka ovat samanlaisia kuin meidän Karjalan prikaatimme, 13 pataljoonaa, logistiikkaa, muutama Lapin olosuhteisiin koulutettu jääkäripataljoona, vartio ja sotapoliisi. Johtoportaatissa toimii noin 8 000 koulutettua upseeria ja aliupseeria, joilla kaikilla on erinomainen

englanninkielentaito. Maa-, meri- ja ilmavoimia johdetaan keskitetysti. Kodinturvajoukoissa on 22 000 35-40-vuotiaasta henkilöä eli 100 000:sta on tultu aika paljon alaspäin. Kilpinen totesi, että hurttukot on karsittu pois. Heillä on modernit aseet kotona. Suomessa ollaan menossa paikallisjoukkojen osalta samantapaiseen järjestelmään, mutta aseita ei aiota missään vaiheessa antaa kotiin, eikä pahemmin muitakaan varusteita.

Kilpinen uskoo ruotsalaisten puolustuskäyttöön silloin, kun he operoivat omilla joukoillaan, jotka ovat erinomaisesti koulutettuja, erittäin hyvin varustettuja ja hyvin kielitaitoisia. Eri asia on, riittääkö se koko Ruotsin puolustamiseen, jos tarvetta ilmenee. Tällä hetkellä Ruotsissa ollaan siirtämässä panssarivaunuja ja ilmatorjuntaa takaisin Gotlantiin ja JAS-hävittäjiä otetaan koipussista esille. Asko Kilpinen arvioi, että uudella hallituksella näyttäisi olevan jonkinlaisena tavoitteena reservin kasvattaminen, vaikka paluu vanhaan järjestelmään on mahdotonta. Tämä tarkoittaa sitä, että alle 35-vuotiaita miehiä ruvetaan taas kutsumaan kertausharjoituksiin, koska materiaalia ja varusteita on edelleen aika isolle joukolle.

Nina Schleifer

Prikaatikenraali Asko Kilpinen

- Valok. Nina Schleifer

KUKA PIIRSI ALOKAS MONNIN SEIKKAILUT?

Runas vuosi sitten serkkuni Ahti vaimoineen kävi onnittelemassa 65-vuotiaasta. Kukkakimpun kortiksi oli kiinnitetty vanha sotavuosien postikortti. Siinä muikeailmeinen alovakojentaa ruusukimpun ja esittää "sotilaallisimmat onnittelut". Kasarmin pihalla liehuu Suomen valtiolippu. Oikeassa alakulmassa on signeeraus: sJ 40. Kortin on painanut helsinkiläinen Kuvahankinta Oy.

Isäni kuoli 20 vuotta sitten. Vasta tänä syksynä kävin läpi hänen asiakirjojaan. Aivan yllättäen niistä löytyi kaksi arkistokansiolista alovak Monnin seikkailuja. Soitin serkulleni ja kysyin, mistä hän oli saamani kortin löytänyt? Ahti kertoi löytäneensä isänsä jäämistöstä kaksi pahvilaatikollista erilaisia sotilasaiheisia postikortteja.

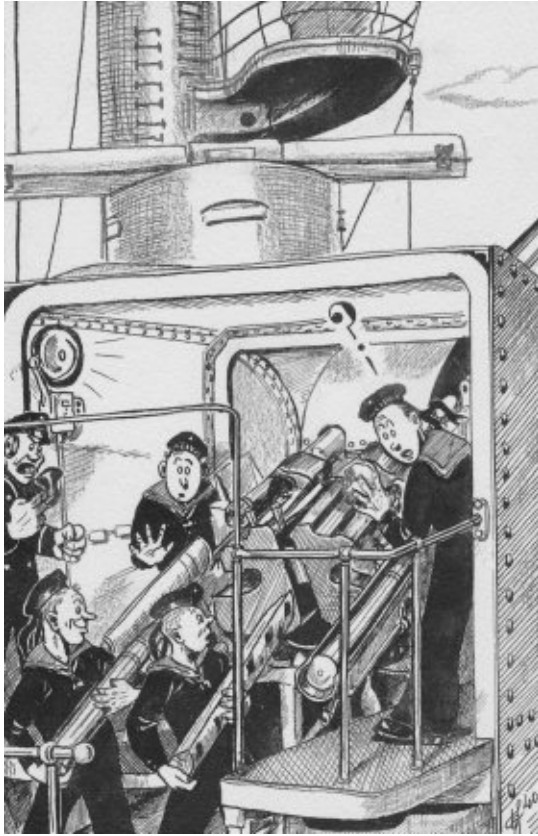
Sanoin, että minulla on nyt pöydälläni kansiolinen noiden postikorttien alkuperäispiirroksia ja painolaattoja. Lisäksi on iso kasa "Juhanin" erinomaisia tussi-piirroksia, joita ei varmaankaan ole julkaistu. Kaikissa on merkintä: sJ 40. Toisessa kansiossa on 43 Juhanin piirtämää ja kertomaa sarjakuvaa Monnista. Jokaisen sarjakuvan kääntöpuolella on leijonavaakunainen tarkastusleima kesältä 1945. Kansikuvassa Monni tervehtii kapiasta lakkiaan nostaen. Kapiaisen vyöhön on kiinnitetty hintalappu 15,-. Tietoa ei ole, julkaistiinko tuo humoristinen sarjakuvakirja vai lopahtiko kiinnostus sodan päättymiseen.

Harisen, Lindgrenin ja Nordbergin koaamassa kirjassa: "Talvisodan Ässärykmentti" on taiteilija Asmo Alhon piirroksia Ässä-rykmentin vaiheista. Noissa piirroksissa kaikuvat Narvan Marssin kamalat sävelet. Ilmeisesti setäni ja isäni halusivat huumorin keinoin keventää kotijoukkojen huolia rintaman paineista. Useassa joulukortissa osoitettiin toisaalta ymmärrystä kotirintaman vaikealle tilanteelle, kun siellä puolestaan kamppailtiin ostokuponkien kanssa.

Setäni hoiti kuvalaatat ja filmit ja isäni kustannustoimen. Mutta kuka oli tämä erinomainen piirtäjä Juhani? sJ tarkoittanee Ässä-rykmentissä palvelevaa Juhania, s kun oli ässäläisten merkki. Miten hänen uransa mahtoi edetä?

Isämme eivät näistä koskaan puhuneet, mutta ilmeisesti "Monnin touhut" toivat molemmille nostetta sodan jälkeen. Setäni leikkasi Suomi Filmin kultakauden elokuvat ja perusti myöhemmin valokuvaamon Mikonkadulle Nikolajeffin taloon, jossa on nykyisin Casino. Isäni muisti usein mainita, että hän jakoi työhuoneen WSOY:llä Mika Waltarin kanssa.

Setäni toimi tk-kuvaajana Karjalan Kannaksella ja Lapissa. Hänen valokuvissaan ei ole huumorilla sijaa. Isäni kolusi Karjalan Kannasta Ässä-rykmentin mukana. "Uuraan kirjakaupasta evakuoitiin omaan käyttöön sivistyssanakirja ja Syvärin voimlaitoksen alajuoksulta kalastettiin aikanaan lohia." Pääasiassa kai tuhottiin käskystä kaikki, mitä eteen tuli. Ei siinäkään ole huumorilla sijaa. Mutta piirtäjä Juhani toi heille kaivattua mielen kevennystä, jota he halusivat jakaa muillekin, kun sopiva tilanne koitti. Näin arvelen. Sotamuistoja ei sekään pystynyt tuhoamaan. Setäni varustautui viimeiset elinvuotensa seuraavaan sotaan ja isäni taisteli sodan painajaisten kanssa yöpukunsa hiessä vielä yli 70-vuotiaana.

Markus Uomala

*Lehtemme toivottaa
kaikille lukijoilleen
lämpöistä joulun aikaa
ja
valoisaa uutta vuotta
oheisen sJ:n piirtämän
joulukortin myötä.*

**Ranhallista Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta**

KUTSU SYYSKOKOUKSEEN

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry:n syyskokous pidetään **keskiviikkona 26.11.2014 klo 18.30 Helsingin Väestönsuojelumuseossa**. Kahvitarjoilu.

Esityslista:

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
3. Kokouksen järjestäytyminen
4. Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen
5. Vuoden 2015 toimintasuunnitelman ja talousarvion vahvistaminen
6. Jäsen-, liittymis- ja kannatusmaksujen suuruudesta päättäminen
7. Hallituksen puheenjohtajan valinta vuodelle 2015
8. Uusien jäsenten valinta hallituksen erovuorossa olevien jäsenten tilalle
9. Kahden toiminnantarkastajan ja heidän varamiehensä valinta
10. Kunnianosoitukset
11. Jäsenkyselyn tulokset
12. Kokouksen päättäminen

Hallitus

KUTSU YHDISTYKSEN TAMMISUNNUNTAIN JUHLAAN

Tervetuloa juhlimaan tammisunnuntaita
keskiviikkona 28.1.2015 klo 18
Ostrobotnian Chydenia-kabinettiin.

Juhlapuheen pitää kauppatieteidenmaisteri Jari Oksman
aiheenaan Helsinki 1918.

Ohjelmassa on lisäksi tervehdyspuhe,
vainajiemme muistaminen sekä musiikkia.

Illalliseksi nautimme paistibuffetin herkkuja kuohuviinilasin kera.

Tumma puku ja suuret kunniamerkit.

Pyydämme ystävällisesti, että ilmoittaudutte sitovasti Sirkka Valkjärvelle
viimeistään 20.1.2015 ja maksatte illallisen hinnan 36 eur yhdistyksemme
Nordean tilille FI45 1299 3000 0798 81 viitenumerolla 1009.

Hallitus

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry:n hallitus

Puheenjohtaja Markus Uomala
Omenamäenkatu 5 C 37, 00990 Helsinki
puh. 0400 709 323
s-posti: markus.uomala@netti.fi

Varapuheenjohtaja Juhani Virtanen

s-posti: juhani.virtanen@pp9.inet.fi

Varainhoitaja Anton Eskola

s-posti: anton.eskola@helsinki.fi

Sihteeri Juhani Pulkkinen

s-posti: juhani.pulkkinen@saunalahti.fi

Jäsen Pekka Lampén
Jäsenlehden postitus

s-posti: mlampen@welho.com

Jäsen Sirkka Valkjärvi
**Tilaisuuksien käytännön järjestelyt ja
ilmoittautumiset tilaisuuksiin**

s-posti: sirkka.valkjarvi@gmail.com

Jäsen Anja Voss
Jäsenposti

s-posti: ap.voss@welho.com

*

Kunniapuheenjohtaja Uolevi Langinmaa
(puheoikeus)

Varainhoitaja tiedottaa

Yhdistyksen pankkitili:
FI45 1299 3000 0798 81

Viitenumerot:
1009 Tammissunnuntain juhla
1122 Kirjat ja muut myyntiartikkelit
2040 Jäsenmaksut (26 eur vuonna 2014)

*Jääkäriliikkeen
satavuotisjuhlakonsertti*

JÄÄKÄRIN TIE

*Torstaina 20.11.2014 klo 19
Finlandia-talossa*

*Kaartin soittokuntaa johtaa
musiikkimajuri Jyrki Koskinen,
solisteina mm. Angelika Klas
ja Mikael Konttinen.
Mukana myös Kaaderilaulajat
Matti Orlamon johdolla.*

*Liput á 27 eur myynnissä
Lippupalvelussa*

Vie vapauden ja itsenäisyyden viestiä
eteenpäin tuleville sukupolville.
Tilaa Vapaussoturi!

Yhteydenotot puh. (03) 223 0845

TULEVAA OHJELMAA

Ma 17.11. Perinteinen käynti Porvoon Saksanniemessä

Yhteiskuljetus bussilla (hintaa 20 eur/henkilö) lähtee Marskin patsaalta **klo 10.45**. Kunnianosoitus Järjestyslipuston muistokivellä **klo 12**, sen jälkeen kunnianosoitus Vapaussodan muistomerkillä Porvoon tuomiokirkon pihalla. Omakustanteisen lounaan nautimme Porvoossa. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838) viimeistään maanantaina 10.11.

Ke 26.11. Yhdistyksen syyskokous

Yhdistyksen virallinen syyskokous pidetään Väestönsuojelumuseossa (Siltavuorenranta 16) **klo 18.30**, ks. kutsu sivulla 26.

La 6.12 Itsenäisyyspäivän kunnianosoitukset

Itsenäisyyspäivänä kokoonnumme kunnianosoituksiin Vanhankirkon puistossa **klo 12**.

Ti 9.12. Lounasluento klo 12.30: Salpalinja

Vapaussodan Imatran Seudun Perinneyhdistyksen puheenjohtaja Jorma K.O. Ignatius esitelmöi Salpalinjasta. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838) viimeistään perjantaina 5.12.

Ke 28.1. Tammisunnuntain kunnianosoitukset

Tammisunnuntaina kokoonnumme kunnianosoituksiin Vanhankirkon puistossa **klo 12**.

Ke 28.1. Tammisunnuntain juhla

Vietämme Tammisunnuntain juhlaa Ostrobotniassa **klo 18**. Juhlapuheen pitää kauppatieteiden maisteri Jari Oksman aiheenaan *Helsinki 1918*, ks. kutsu ja ilmoittautumisohjeet sivulla 26.

Ti 17.2. Lounasluento klo 12.30: Oeschin suvun tarina

Filosofian tohtori Klaus Oesch kertoo sukunsa vaikutuksesta Suomen historian käännteisiin. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838) viimeistään perjantaina 13.2.

Lounasluennot järjestetään Ostrobotnian Chydenia-kabinetissa (Museokatu 10).

Tilaisuuden aluksi kuuntelemme Jääkärimarssin, sen jälkeen on esitelmän, kysymysten ja keskustelun aika ennen yhteistä lounasta (omakustannushinta noin 26 €).

Kuullos pyhä vala lauletaan myöhemmin, mutta yhdessäolo voi jatkua.